

Haljala Vallavolikogu

Otsus

Haljala

Eelnõu

..... 2025 nr

Haljala Vallavolikogu 19.11.2024 otsusega 140 algatatud Haljala valla lääneosa hübriidpargi ja selle toimimiseks vajaliku taristu kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise lõpetamine

Wiru Wind OÜ (registrikood 17000613) esitas 22. augustil 2024 taotluse Haljala vallas kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu (edaspidi KOV EP) algatamiseks tuuleparkide, päikeseparkide ja nende toimimiseks vajaliku taristu rajamiseks sobivate asukohtade leidmiseks ja seejärel detailse lahenduse koostamiseks. Haljala Vallavolikogu algatas 19. november 2024 oma otsusega nr 140 Haljala valla lääneosa hübriidpargi ja selle toimimiseks vajaliku taristu kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise.

Haljala valla kogukond on väljendatud eriplaneeringu algatamisele arvestavat vastasseisu. Sellega seoses on Haljala vallale edastatud eriplaneeringute lõpetamist nõudev petitsioon arvukate allkirjadega. Petitsioonile allakirjutanud Haljala kogukonna liikmete tahteavaldusi ei saa käsitleda abstraktse vastasseisuna uuendustele ja taastuenergia tootmisele. Küsimus taandub lõppastmes sellele, kas kohalikul kogukonnal on õigus nõuda oma elukeskkonna säilitamist või mitte. Petitsioon on kantud eesmärgist tagada Haljala valla areng Lahemaa rahvusparki vaimsusest kantud looduskeskkonnana. Keskseks küsimuseks antud hetkel on see, kas Haljala valla kogukonnal on õigus otsustada, millist elukeskkonda nad tahavad. See on palju põhimõttelisem teema, kui mõne konkreetse leevendusmeetme arutamine (nt kas tuulik on 300 või 270 meetrit kõrge ning mis on vahemaad elumajast). See on ka põhjuseks, miks Haljala kogukonna liikmed ei oodanud ega peagi ootama KSH ja muude uuringute tulemusi. Petitsioonile allakirjutanute sõnum on lihtne: me tahame elada looduslikus keskkonnas, mitte tööstuspargis.

Haljala valla arengukava 2023-2038 sisaldab Haljala valla visiooni 2038: „*Haljala vald on loodussõbraliku ja miljööväärtusliku elukeskkonnaga - harmoonia loodusega, mis võimaldab turvalist kodu ja tervislikku eluviisi. Rikkalik ajaloo- ja kultuuripärand, tugev kogukonna toetus, avatus loomingulisele ja keskkonnasõbralikule ettevõtlusele ning elanike vajadustest lähtuv sotsiaalkaitse pakuvad võimalust heaoluks terve elukaare jooksul*“. Nimetatud visioon ei ütle, et Haljala valla eesmärgiks on tuulegeneraatoritest koosneva tööstusparkide rajamine elukeskkonna arvelt.

Kui inimene asub elama piirkonda, mille ruumiline määratlus, planeering ja senine kasutus ei viita tööstusliku tegevuse võimalusele, on tal õiguspärane ootus, et tema elukeskkonna olemust ei muudeta oluliselt, näiteks tööstusrajatiste rajamise kaudu. Euroopa Inimõiguste Kohus on selgelt eristanud olukordi, kus isik elab elamualal või selleks tavapäraselt kasutatavas

piirkonnas, ning neid, kus isik on end teadlikult asetanud tööstusmaa alale. Lahendis *Martínez Martínez ja Pino Manzano vs. Hispaania* (EIK, 3. juuli 2012, nr 61654/08) leidis kohus, et kaebajad ei saanud kurta kivikarjääri häiringute üle, kuna nad olid oma elukoha rajanud alale, „mis ei ole ette nähtud elamuehituseks“, ja „asetunud vabatahtlikult ebaseaduslikku olukorda“, mistõttu tuli neil „leppida selle olukorra tagajärgedega“ (p 48). Kohus rõhutas, et tööstuspiirkonnale ei kohaldu samasugused keskkonnakaitse standardid kui elamupiirkonnale. Sellest järeldub vastupidiselt, et Haljala valda elama asunud isikutel, kes valisid oma kodukohaks selgelt mitte-tööstusliku, looduslähedase piirkonna, on kaitstav õiguspärane ootus, et nende elukeskkonda ei muudeta hiljem sisuliselt tööstuspiirkonnaks tuulepargi rajamise kaudu.

Taastuenergia regulatiivne raamistik näeb samuti ette, et taastuenergia arendamiseks tuleb eelistada piirkondi, kus see ei toimu loodus- ja elukeskkonna arvelt. Taastuenergia direktiivi kolmandat versiooni (2023/2413) artikkel 15c kohaselt tagavad liikmesriigid taastuenergia eelisarendusalad üht või mitut liiki taastuvate energiaallikate jaoks. Eelistada tuleks seejuures „tehis- ja ehitatud pindu, nagu hoonete katused ja fassaadid, transporditaristu ja selle vahetu ümbrus, parkimisalad, põllumajandusettevõtted, prügilad, tööstuspiirkonnad, kaevandused, tehissiseveekogud, -järved või -veehoidlad ning asjakohasel juhul asulareoveepuhastid, samuti degradeerunud maa, mis ei ole põllumajanduses kasutatav“. Haljala eriplaneeringualasid ei saa kindlasti pidada tööstuspiirkonnaks, kaevanduseks ega degradeerunud alaks. Haljala valla territoorium on väärtuslik elu- ja looduskeskkond, mille tööstuspargiks muutmine ei ole aktsepteeritav.

Eriplaneeringute algatamisel on viidatud avalikule huvile võtta taastuenergia laialdaselt kasutusele. Seejuures on oluline rõhutada, et riigi seatud eesmärgid taastuenergia kasutuselevõtuks ei kohusta just Haljala valda, kelle südameks on Lahemaa rahvuspark, algatama ja jätkama tuuleparkide eriplaneeringuid konkreetsetes asukohtades. Avalik huvi taastuenergia tootmiseks ei ole ülimuslik võrreldes teiste avalike ja erahuvidega. Avalik huvi säilitada Haljala valla säilitamine looduslähedase elu- ja puhkekeskkonna kantuna Lahemaa rahvuspargi vaimususest on samuti kaalukas avalik huvi.

Tuulikute tööstuspargi rajamine Haljala valda võib vähendada Haljala valla elanikkonda, kuna inimesed ei soovi elada tuuleparkide lähedal. Riigikohus on seejuures leidnud: „Tuulegeneraatorist lähtuvad mõjutused on eeskätt seotud lähikümbruse elanike õigusega tervise ja omandi kaitsele, samuti õigusega eraelu puutumatusele“ (3-20-2273 p. 18). Riigikohtu seisukohalt riivavad müra ja visuaalne reostus, kinnisvara väärtuse vähenemine kogukonna liikmete subjektiivseid õigusi (3-3-1-87-11, p. 16).

Seoses omandiõiguse riivega on Riigikohus toonud välja järgneva: „Küll aga leiab kolleegium, et lubades mobiilsidemasti rajamist kaebajale kuulunud elamust 40 m kaugusele, pidi vastustaja sedastama kaebaja omandiõiguse (põhiseaduse § 32) riive võimalikkust. Kinnisasja väärtust võib vähendada nii visuaalne muutus keskkonnas kui ka potentsiaalsete ostjate vastumeelsus mobiilsidemasti vahetusse lähedusse elamu soetamise vastu, isegi kui hirm kiirguse ees ei ole põhjendatud“ (3-15-2232, p. 8.3). See viib ka kinnisvara hinna languseni.

Tuulikutööstuspargi rajamine ja käigushoidmine omab potentsiaalselt negatiivset toimet inimeste tervisele (vt 3-20-2273, p. 18). Mürähäiringu negatiivset mõju on Riigikohus pidanud üldteada asjaoluks (3-3-1-17-14, p. 11.1): „Kolleegium peab üldteada asjaoluks, et kauakestev tugev soovimatu heli võib mõjutada inimese psühholoogilist heaolu ja selle kaudu tervist. Müra

võib tekitada stressi ja agressiivsust ning häirida isiku põhiõigustega kaitstud tegevusi. Mõra mõju isikule on individuaalne, sõltudes kuulumisajast, kultuuritaustast, tervislikust seisundist, helis sisalduvast informatsioonist, ümbritsevast keskkonnast ja teistest teguritest“.

Planeerimisseadus § 10 (1) sätestab: „Planeerimisalase tegevuse korraldaja peab tasakaalustama erinevaid huve, sealhulgas avalikke huve ja väärtusi, kaaluma neid vastavalt planeerimise põhimõtetele ja planeeringu eesmärkidele ning lõimima need planeeringulahendusse“. Riigikohtu järgi (3-3-1-88-15, p. 23) „Kaalutusõiguse teostamisel ei tule arvestada üksnes õigusaktidega, vaid kõigi oluliste asjaoludega“. Selliseks asjaoluks on kogukonna laiem huvi olemasoleva loodus- ja elukeskkonna kaitsmiseks. Taastuenergia laialdase kasutusvõtu aluseks olev avalik huvi ei kohusta just Haljala valda eriplaneeringutega jätkama. Haljala vallal on seadusest tulenev õigus eriplaneeringud lõpetada.

Riigikohtu seisukohalt (3-3-1-79-09, p. 13) on planeeringute valdkonnas kohalikul omavalitsusel ulatuslik kaalutusruum. See seondub ka planeeringu algatamise ja lõpetamisega. Lisaks rõhutab Riigikohus: „Erakordselt avara kaalutusõiguse ja väheintensiivsete õigusriivete korral võib kaalutusotsuse sisuline kontroll piirduda ilmselgete vigade testiga“ (vt 3-20-1198, p. 13). Kui arendaja on teinud investeeringuid enne eriplaneeringute kehtestamist, siis on tegemist arendaja majandusliku riskiga, sest planeerimismenetluses ei saa kellelegi garanteerida soodsat tulemit (planeeringu kehtestamist). Ka hoonestusõiguste sõlmimine on osa äririskist.

Tulenevalt eeltoodust ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse §-st 32 ja §-st 33 ning planeerimisseaduse § 97 lg 1 punkti 1 (eriplaneering ja keskkonnamõju strateegiline hindamine lõpetatakse, kui koostamise käigus ilmnevad asjaolud, mis välistavad planeeringu elluviimise tulevikus) alusel:

1. Lõpetada Haljala Vallavolikogu 19.11.2024 otsusega nr 140 algatatud Haljala valla lääneosa hübriidpargi kohaliku omavalitsuse eriplaneering ning selle keskkonnamõju strateegiline hindamine.
2. Otsus jõustub teatavakstegemisest.
3. Otsust on võimalik vaidlustada esitades vaide Haljala Vallavolikogule või kaebuse Tartu Halduskohtule (Kooli tn 2a, Jõhvi) 30 päeva jooksul arvates otsuse teatavakstegemisest.

(allkirjastatud digitaalselt)

Veiko Veiert
volikogu esimees